

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Bergstraat 48

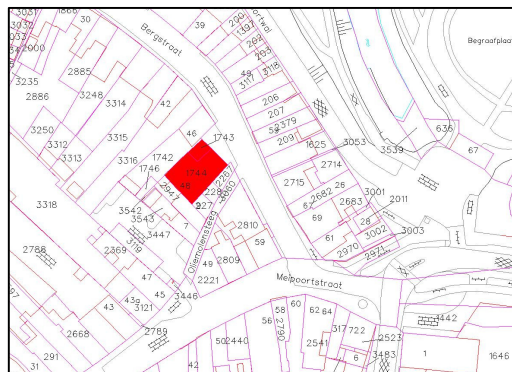
Monumentnummer : GM010

Straat : Bergstraat
Huisnummer : 48
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 DC

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 1744,1743

Naam object : ---
Bouwjaar : 1500-1650
Architect : nb
Bouwstijl : ---
Oorspronkelijke functie : stadsboerderij/oliemolen?
Huidige functie : dans-/filmzaal/horeca

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 12-10-2012
Datum aanwijzing : 21-05-2013

Situering

Pand gelegen aan de westzijde van de Bergstraat op de hoek met de Oliemolensteeg op een perceel dat zich uitstrekt tot aan een parkeerplaats aan de achterzijde.

Hoofdropzet

Boerderij van één bouwlaag met een zadeldak - tussen afgewolfd topgevels – haaks ten opzichte van de straat. Het staat met de voorgevel enkele meters van de rooilijn, de linker zijgevel staat gedeeltelijk vrij, enkele meters van de Oliemolensteeg. Haaks op het pand, aan de steeg staat een berging met adres Oliemolensteeg 11. Dit pand wordt apart beschreven. De boerderij heeft een hoge deel, geflankeerd door lagere zijbeuken

met hilden en boven de deel een zolder. Rechts is een nu als atelier in gebruik zijnde garage van het pand afgescheiden die kadastraal behoort bij het adres Bergstraat 46.

Historie

De Bergstraat is gelegen binnen de in 1343 gestichte zuidelijke stadsuitbreiding en ligt wat hoger dan de overige straten, hetgeen de naam verklaart. De straat sloot aan op de Meipoortstraat juist voor de in 1672 door Lodewijk XIV opgeblazen Meipoort. De (verdwenen) middeleeuwse vestingwerken parallel aan de straat ter hoogte van de Meipoortwal zijn na 1606 in opdracht van prins Maurits vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd. De Bergstraat wordt gekenmerkt door panden met gemengd gebruik: enerzijds kleine, eenlaags huisjes met zadeldak, anderzijds grotere panden en stadsboerderijen.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het pand is vermoedelijk in de loop van de zestiende eeuw, dan wel eerste helft van de 17^e eeuw tot stand gekomen. In de achttiende of negentiende eeuw is linksvoor in de boerderij een boerenwoning afgescheiden, voorzien van kelder. Deze situatie bleef tot ca. 1970 bestaan. In dat jaar werd het pand door de huidige gebruikers gekocht en geleidelijk gerenoveerd ten behoeve van het gebruik als gelagkamer en dans- en filmzaal. De boerenwoning is daarbij intern geheel gesloopt met hergebruik van materialen. In het laatste kwart van de twintigste eeuw is ook de linker zijgevel vervangen door een spouwmuur met kalkzandsteen binnenblad en een buitenblad van de vrijkomende oude bakstenen (mondelijke mededeling eigenaar).

Exterieur

Het pand heeft een geheel witgepleisterde, bakstenen voorgevel met centraal op de begane grond een dubbele houten wagendeur met dubbele hijsluiken erboven. Links van de wagendeuren een venster met een deur, beide ontlast met gemetselde segmentbogen. Geheel rechts – kadastraal afgescheiden en in gebruik bij Bergstraat 46 – heeft de gevel op de begane grond een in het recente verleden aangebrachte houten pui, gevuld met glas tot op de grond. Ter plaatse van de balklaag zijn in de gevel enkele zwartgeschilderde muurankers opgenomen, waarvan een enkel exemplaar een naar voren gesmede krul heeft.

De gevel wordt aan de boven afgesloten met een windveer en een afgewolfd dakschild. Op het dak liggen roodgebakken en grijs gesmoorde oude Hollandse dakpannen.

De linker zijgevel is van gemetselde baksteen en in het recente verleden geheel vernieuwd, waarbij de vrijkomende sloopstenen zijn hergebruikt.

De achtergevel is een gemetselde, bakstenen gevel die aan de bovenzijde wordt afgesloten met een dakschild. De blinde gevel wordt gekenmerkt door diverse bouwsporen. De achtergevel grenst aan het buurperceel en is niet toegankelijk.

Interieur

Kelder

De kelder bevindt zich linksvoor aan de straatzijde van het gebouw en heeft behoord bij het na 1970 uitgebroken woonhuis. De ruimte wordt bereikt via een gemetselde, bakstenen trap, die naar beneden met een houten steektrap is verlengd. De kelder heeft een rechthoekige plattegrond en meet circa twee maal drie meter. De kelder wordt gedekt met een gemetseld segmentboogvormig tongewelf en heeft aan de straatzijde een kelderlicht.

Begane grond

De begane grond bestaat uit een deel met zijbeuken in de achterste drie balkvakken en in de voorste twee balkvakken aan de straatzijde links de entree met toiletten en een bar. Rechts aan de voorzijde een gedeelte dat bij het buurpand Bergstraat 46 in gebruik is. De scheidingswanden zijn ongepleisterd en met gemetselde, handvorm bakstenen opgetrokken. De muur aan de entreezijde is geheel nieuw opgemetseld met hergebruik van oude bakstenen, de daar tegenoverliggende muur is sinds de bouw ongewijzigd gebleven.

De deel heeft een moderne, betegelde vloer en een drietal eiken ankerbalkgebinten in het zicht die zijn voorzien van eiken schoren en korbeels. Deze onderdelen zijn gepend en met toognagels gezeurd en aan de straatzijde van de constructie voorzien van gesneden telmerken, die aan de rechter zijde zijn gebroken. De ankerbalken zijn aan het zicht onttrokken door een plafond van houtwolcementplaten. De gebintstijlen zijn op een enkel exemplaar na alle aan de onderzijde aangeheeld met secundair gebruikte stijlen uit een boerderij uit Angerlo. De behouden gebleven oude stijl heeft pengaten voor een verdwenen hildebalk, een restant van het vroegere agrarische gebruik.

Zolder

Een moderne houten steektrap links achterin het pand voert naar de zolder, waarvan aan de straatzijde met modern plaatmateriaal een projectieruimte voor de filmzaal is afgescheiden.

De zoldervloer is in het laatste kwart van de twintigste eeuw gemaakt met vezelplaat en machinaal gezaagde vuren balken die over de ankerbalken zijn gelegd. De kapconstructie is op zolder volledig in het zicht en bestaat uit eiken, rechthoekig gezaagde sporengespannen die in de nok halfhouts tegen elkaar zijn gespijkerd en bovendien met haanhouten zijn gekoppeld. Telmerken op de sporen konden niet waargenomen worden. De daksporen zijn vanaf de muurplaat tot in de nok uit één lengte gezaagd en worden opgevangen door vier eiken dekbalkgebinten met eiken flieringen en windschoren. Deze zijn vanaf de straat naar achteren oplopend genummerd met gesneden telmerken, aan de rechterzijde gebroken.

De gebintstijlen zijn net als de windschoren van onderen in de eiken muurplaat gepend en met toognagels geborgd.

Voor het voorste en achterste dakschild zijn eiken sporen en geschild vuren rondhout gebruikt.

Bouwdossiers

Niet aanwezig

Literatuur

N.v.t.

Waardering

Het pand dateert zeer waarschijnlijk uit de zestiende dan wel de eerste helft van de zeventiende eeuw en is voor wat betreft de constructieve opbouw vrijwel gaaf bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de ligging aan de straat, de herkenbaarheid van de historische bouwmassa, de ruimtelijke indeling op de begane grond en de vanuit bouwhistorische perspectief belangwekkende historische ankerbalkgebinten en de bewaard gebleven eiken kapconstructie.

Het object Bergstraat 48 is van architectuurhistorische waarde voor de gemeente Doesburg vanwege de in het gevelbeeld herkenbaar gebleven historische volume en bouwmassa.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de lokaal-topografische situatie met de voorgevel terugliggend ten opzichte van de straat, de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en de ruimtelijke samenhang met de buurpanden.

Het pand is van cultuurhistorische waarde vanwege de bewaard gebleven historische bouwmassa met vanuit bouwhistorisch oogpunt belangwekkende ankerbalkconstructie, alsmede de kapconstructie.